

Hädaolukorra seaduse ja ehitusseadustiku muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Hädaolukorra seaduse ja ehitusseadustiku muutmise seaduse eelnõuga (edaspidi *eelnõu*) määratletakse termin *varjumine* ning reguleeritakse varjumise korraldust ja Päästeameti rolli selles.

Hädaolukorra seaduses võetakse kasutusele terminid *varjumine* ja *varjumiskoht*. Päästeametile antakse ülesanne korraldada varjumist. Varjumise korraldus hõlmab varjumiseks valmistumist, avaliku varjumiskoha toimimise tagamist ja varjumise läbiviimist. Politsei- ja Piirivalveametile (edaspidi *PPA*) antakse ülesanne osaleda varjumise läbiviimisel. Varjumise vajaduse otsustab pädev korrakaitseorgan korrakaitseaduse (edaspidi *KorS*) alusel. Sisejulgeoleku tagamise valdkonna eest vastutavale ministrile antakse volitus kehtestada määrusega nõuded varjumiskohale ja varjumise korraldusele. Päästeametile ja PPA-le antakse õigus kasutada varjumise läbiviimisel teatud KorS-i meetmeid.

Ehitusseadustikus täiendatakse ehitisele esitatavate nõuete loetelu varjumisega. See annab õiguskindla võimaluse arvestada ehitamisel varjumiskohale esitatavate nõuetega. Lisaks antakse Päästeametile õigus teostada riiklikku järelevalvet varjumiskohale esitatavate nõuete täitmise üle.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Siseministeeriumi sisekaitse ja kriisivalmiduse osakond (skvo.list@siseministeerium.ee, tel 612 5093). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti on kontrollinud Siseministeeriumi õigusnõunikud Kaidi Kulp (kaidi.kulp@siseministeerium.ee) ja Helen Ojamaa-Muru (helen.ojamaa-muru@siseministeerium.ee) ning õigusosakonna õigusnõunik Gerly Herm (gerly.herm@siseministeerium.ee, tel 612 5230). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Siseministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Heike Olmre (heike.olmre@siseministeerium.ee, tel 612 5241).

1.3. Märkused

Eelnõuga muudetakse:

- 1) hädaolukorra seadust avaldamismärkega RT I, 09.08.2022, 25;
- 2) ehitusseadustikku avaldamismärkega RT I, 07.03.2023, 73.

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamise ga.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus, sest ei muudeta seadusi, mille vastuvõtmiseks on Eesti Vabariigi põhiseaduse § 104 kohaselt vaja Riigikogu koosseisu hääleteenamust.

Eelnõu on seotud järgmiste arengukavadega:

- 1) Eesti julgeolekupoliitika alused 2023¹;
- 2) siseturvalisuse arengukava 2020–2030²;
- 3) riigikaitse arengukava 2022–2031³.

Nendes arengukavades on nimetatud olulise eesmärgina arendada siseturvalisust, sealhulgas elanikkonnakaitset, mis hõlmab ka varjumist. Samuti on käsitletud konkreetseid tegevusi, sealhulgas varjumiskohtade loomist.

Varjumist on planeeritud reguleerida analoogselt kooskõlastusringil oleva tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõuga⁴. Võttes aluseks Vabariigi Valitsuse kabinetinõupidamise otsuse ja kokkuleppel Riigikantseleiga on Siseministerium koostanud varjumise reguleerimiseks eraldi kiireloomulise eelnõu. Eelnõu on koostatud eraldi, sest tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu edasine menetluskäik, sealhulgas menetlusaeg, ei ole teada, kuid varjumine, sealhulgas nõuded varjumiskohale, on kiireloomulised riigikaitseküsimused. Kui võetakse vastu tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu, reguleeritakse varjumine selles seaduses. Eelnõu koos seletuskirjaga põhineb suuresti Riigikantseleis koostöös Siseministeriumiga ette valmistatud tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu sätetel varjumise kohta.

2. Seaduse eesmärk

Eelnõu eesmärk on võtta Eesti õiguses kasutusele terminid *varjumine* ja *varjumiskoht*, määrata asutus, kes korraldab varjumist, kehtestada varjumise korralduse meetmed ning anda asjaomasele ministri-le volitus kehtestada nõuded varjumiskohale ja varjumise korraldusele. Eelnõu rakendamise-ga on võimalik järk-järgult luua elanikkonnale varjumisvõimalused ohuolukorras.

Varjumisele ja varjumiskohtadele pole Eestis viimastel aastakümnetel olulist tähelepanu pööratud. 2018. aastal koostati Riigikantselei ja Siseministeriumi koostöös elanikkonnakaitse kontseptsioon⁵, mis tõi välja varjumise olulisuse. Elanikkonnakaitse kontseptsiooni täpsustamiseks moodustati 2018. aastal Riigikantselei juurde varjumise ekspertrühm, mis töötas läbi varjumiskoha tüübid ning esitas põhjaliku aruande ja ettepanekud Vabariigi Valitsusele otsustamiseks.

31. jaanuaril 2019 otsustas Vabariigi Valitsus esitatud materjali põhjal kabinetinõupidamisel: „• pidada vajalikuks arendada avalike varjumiskohtade võimet olemasoleva taristu baasil; • toetada varjumise ekspertrühma ettepanekut, et varjumiskohtade võime eest vastutavaks asutuseks on Päästeamet.“

Ühtlasi anti otsusega Siseministeriumile ülesanne töötada välja õigusaktide eelnõud, mille-ga kehtestada Päästeametile õigused ja kohustused avalike varjumiskohtadega tegelemiseks.

Siseministerium esitas 2019. aastal Rahandusministeriumile varjumise võime arendamiseks vajalike rahaliste vahendite taotluse Vabariigi Valitsuse otsuses märgitud mahus, kuid raha ei eraldatud. Siseministerium analüüsis kehtivat õigust, et hinnata Päästeametile õiguste ja kohustuste kehtestamist avalike varjumiskohtadega tegelemiseks, ning analüüs näitas, et

---

¹ RT III, 28.02.2023, 1.

² Siseministerium. [Siseturvalisuse arengukava 2020–2030](#).

³ Riigikantselei 2021. [Riigikaitse arengukava 2022–2031](#).

⁴ [Tsiivilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu](#).

⁵ Riigikantselei, Siseministerium 2018. [Elanikkonnakaitse kontseptsioon](#).

takistusi selleks ei ole ja kehtiv õigus võimaldab kokkuleppel ehitise omanikuga teatud määral varjumist korraldada.

Siseministerium töötas selle põhjal välja hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse⁶. Eelnõu ei koostatud, sest poolte kokkuleppel otsustati küsimus lahendada väljatöötatavas tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduses.

Pärast täiemahulise sõja algust Ukraina vastu esitas Siseministerium Riigikantseleile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumile kirjaliku ettepaneku ning palus vaadata läbi Riigikantselei ettepanekud varjumise korralduse kohta ja kaaluda varjumiskohtade rajamise nõudeid uusehitistele.

Venemaa agressioon Ukrainas näitab, et vastupidi meie ootusele ei järgi Venemaa sõjategevuse ajal rahvusvahelist õigust ega kokkuleppeid, mistõttu peame Eestis hindama ümber senised kriisideks valmistumise, sealhulgas varjumise korralduse ja elanikkonnakaitseks varjumisvõimaluste loomise aluspõhimõtted. Hetkel ei ole reguleeritud ei varjumise korraldust ega nõudeid varjumiskohale.

Muutunud julgeolekuolukorra tõttu ja võttes arvesse, et 1) kehtivas õiguses ei ole reguleeritud varjumist ja 2) puudub piisav rahastus, otsustas Vabariigi Valitsus 2022. aastal arutada teemat uuesti ning analüüsida, kas ja kuidas muuta 2019. aasta otsust.

Ülesande eest vastutas siseminister. Kaasvastutajad olid riigisekretär ning majandus- ja kommunikatsiooniminister. Analüüsi ja ettepanekute koostamiseks moodustas Siseministerium töörühma, kuhu kuulusid Siseministeriumi, Päästeameti, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi ning Riigikantselei esindajad. Ohuhinnangu, riskipiirkondade ja pikaajalise prognoosi üle konsulteeriti Kaitseväge ja Kaitseministeriumi esindajatega. Ruumilise planeerimise üle peeti nõu Rahandusministeriumi esindajatega.

Siseminister tutvustas töörühma ettepanekuid, sealhulgas varjumise reguleerimist seaduses, Vabariigi Valitsuse 2. veebruari 2023. aasta kabinetinõupidamisel. Info võeti teadmiseks.

Koostöös kohaliku omavalitsuse üksustega (edaspidi *KOV*) on Päästeamet hakanud määrama ja tähistama avalikke varjumiskohti ning jätkab sellega ka edaspidi. Prioriteet on varustada 22 asulat sireenidega ja kaasata erasektor. 2023. aasta veebruari keskpaigaks oli tähistatud üle 138 avaliku varjumiskoha ca 80 000 inimesele, sealhulgas Tallinnas, Tartus, Pärnus, Narvas, Haapsalus, Rakveres ja Kuressaares, aga ka väiksemates KOV-ides. Avalike varjumiskohtade nimekiri on kättesaadav Maa-ameti kaardirakenduses, äpis „Ole valmis!“ ning Päästeameti ja KOV-ide kodulehel. 2023. aasta lõpuks on eesmärk tähistada avalikud varjumiskohad ca 100 000 inimesele.

Kuivõrd puuduvad nõuded varjumiskohale, on Päästeamet avaliku varjumiskoha valikul seni lähtunud tuleohutus- ja ventilatsiooninõuetest ning tunnetuslikust hinnangust, et valitud varjumiskoha konstruktsioon kaitseb inimest tolmu, lõõklaine ja lendavate esemete eest. Avalik varjumiskoht tähistatakse rahvusvahelise tsiviilkaitsetunnusmärgiga kooskõlas 12. augusti 1949 Genfi konventsioonide 8. juuni 1977 (I) lisaprotokolliga rahvusvaheliste relvakonfliktide ohvrite kaitse kohta⁷ artikliga 66.

⁶ [Hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus.](#)

⁷ [RT II 1999, 21, 121.](#)

Eelnõu koostamisele eelnes hädaolukorra seaduse muutmise seaduse väljatöötamise kavatsus⁸, mille Siseministerium esitas eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastusringile 9. veebruaril 2021. Välisministerium kooskõlastas selle märkusteta. Märkusi esitasid Justiitsministerium, Kaitseministerium, Maaeluministerium, Rahandusministerium, Keskkonnaministerium ning Eesti Linnade ja Valdade Liit. Hädaolukorra seaduse muutmise seaduse väljatöötamise kavatsus hõlmas peale varjumise ka teisi teemasid ja märkused varjumist suuresti ei puudutanud.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Eelnõu §-ga 1 täiendatakse hädaolukorra seadust §-ga 16¹ varjumise kohta.

Lõike 1 kohaselt on varjumise eesmärk, et isik, kes viibib kõrgendatud vahetu ohu korral ohustatud alal, paikneks oma elu ja tervise kaitseks väliskeskkonna ohtude eest ajutiselt ümber selleks sobivasse ruumi, ehitisse või maa-alale või püsiks seal.

Varjumine võimaldab isikul kaitsta füüsiliselt end saastunud või muul põhjusel ohtliku väliskeskkonna eest. Varjumine on eluliselt kriitiline meede, et päästa isiku elu olukorras, kus tal ei ole piisavalt varajase hoiatuse puudumise tõttu võimalik ohtlikust piirkonnast lahkuda või teda ei saa tema elu ja tervist ohtu seadmata evakueerida või pakub varjumine piisavalt kaitset ja lahkuda pole otstarbekas.

Varjumisega tagatakse isiku elu ja tervise kaitse kriisiolukordades, kus on vaja isoleeruda saastunud väliskeskkonnast või saada füüsilist kaitset lööklaine, kuumuse või lendavate esemete eest või leevendust läbistava kiirguse kahjustava mõju eest. Siseruumidesse varjumine nii, et lülitatakse välja tavaventilatsioon, suletakse kõik avad ja püstitakse võimaluse korral akendeta seesmises ruumis, on peamine meede, mis kaitseb isiku elu ja tervist põlengusuitsust tekkiva keemilise või radioaktiivse saastumise, aga ka plahvatuse mõju eest. Sellist kaitsetegevust peetakse tõhusaks ka olukorras, kus isikut on vaja kaitsta kiirgus- või keemiaohtude eest relvakonfliktiaegse rünnaku korral. Kui relvakonflikti ajal ei ole isikut võimalikust ohtlikust piirkonnast evakueeritud, on rünnaku korral kriitilise tähtsusega varjuda. Enim on ohustatud isikud, kes viibivad tiheasustusalal väljaspool ehitisi.

Varjumine pakub kaitset vaid eeldusel, et ohuteavituse kaudu on isikuid õigel ajal hoiatatud. Ohuteavitus võimaldab varjuda enne ohtu sattumist. Kui varjumiseks puuduvad piisava kaitsetasemega ehitised, tagavad ka muudesse ehitistesse varjumine ja olulisemad tegutsemisoskused isikutele üldjuhul vajaliku esmase kaitse lõhkekehade vahetu ohu eest, kuid see võib olla ebapiisav kaitse lisaohude eest, näiteks varing, tulekahju ja muud avariid.

Tsiviilelanikkonna kaitseks vajalike varjendite haldamine on olulise humanitaarülesandena toodud esile ka 12. augusti 1949 Genfi konventsioonide 8. juuni 1977 (I) lisaprotokollis rahvusvaheliste relvakonfliktide ohvrite kaitse kohta artiklis 61. Riikides, nagu Šveits, Soome ja Rootsi, kus on totaalkaitse põhimõtetest lähtudes arendatud ulatuslikke varjendiprogramme, on lähtunud ennekõike tuumarünnaku ohust ja rajatud selle eest kaitseks varjendid. Riikides, nagu Ukraina, Gruusia ja Iisrael, mis on viimasel kümnendil olnud haaratud relvakonflikti, on

---

⁸ [Hädaolukorra seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus.](#)

elanike kaitseks konventsionaalsete rünnakute eest antud soovitusi varjuda keldritesse ning kasutatud olemasolevate ruumide käepärase kohandamise võimalusi või rajatud kiirkorras ajutisi ühiskasutatavaid betoonelementidest varjumiskohti ja paigaldatud mobiilseid varjendeid.

Lõike 2 kohaselt jagunevad varjumiskohad kaheks: 1) avalikud ehk üldkasutatavad varjumiskohad ja 2) mitteavalikud ehk konkreetse ehitise või muu objekti kasutajatele ette nähtud varjumiskohad. Selline jaotus loob seaduse tasandil selge arusaama ja ootused, et varjumiskohad on loodud nii avalikus ruumis viibijatele kui ka konkreetse ehitise või muu objekti kasutajatele. Muu objekti all mõeldakse näiteks ehitisekompleksi, nagu tööstuslinnak, Kaitseväe linnak ja veepuhastusjaam. Avalike varjumiskohtade toimimise tagab lõike 4 kohaselt Päästeamet, mitteavalike varjumiskohtade toimimise ehitise või muu objekti omanik. Täpsemad nõuded nii varjumiskohale kui ka varjumise korraldusele sätestatakse lõike 6 alusel ministri määruses.

Lõikes 3 nimetatakse kriteeriumid, millest lähtutakse varjumiskohtade rajamisel. Need on ehitise või muu objekti või maa-ala asukoht, kasutusotstarve, suurus, korruselisus ja konstruktsioon, varjumiskohtade ja inimeste hulk piirkonnas ning muud asjakohased kriteeriumid. Loetelu on avatud, kuivõrd ei ole võimalik nimetada seaduses kõiki kriteeriume, millest tuleb elanikkonnakaitse tagamiseks muutuvus julgeolekuolukorras juhinduda. Täpsemad nõuded kehtestatakse lõike 6 alusel ministri määruses, arvestades lõikes 3 nimetatud kriteeriume.

Lõike 4 kohaselt otsustab varjumise vajaduse pädev korrakaitseorgan. Vajadus varjumise järele võib tuleneda vajadusest rakendada KorS-i üldmeetmeid. KorS-i § 26 lõike 1 kohaselt on korrakaitseorganil oma pädevuse piires õigus teha toiminguid, millega teavitatakse avalikkust või isikut ohu ennetamisest, ohukahtlusest, ohust või korrarikkumisest. Lisaks ohust teavitamisele võib korrakaitseorgan anda ka käitumisjuhiseid, näiteks varjumise kohta.

Varjumist korraldab Päästeamet. Varjumise korraldus hõlmab varjumiseks valmistumist, avaliku varjumiskoha toimimise tagamist ja varjumise läbiviimist. See tähendab, et Päästeamet määrab kindlaks ja tähistab varjumiseks sobivad kohad, teavitab ja annab suuniseid. Samuti lepib Päästeamet kokku varjumiskohtadega seotud korralduslikud küsimused, näiteks kulud, kasutusõigused, kontaktisikud ja -andmed, avamiskriteeriumid ja toimepidevuse tagamine. Päästeamet teavitab elanikke vajadusest varjuda, näiteks püsida tulekahju mürgise suitsu korral siseruumides ning sulgeda aknad ja uksed. Koostöös KOV-idega on Päästeamet juba hakanud määrama ja tähistama avalikke varjumiskohti ning jätkab sellega ka edaspidi.

Nagu ulatusliku evakuatsiooni puhulgi toetab PPA Päästeametit varjumise läbiviimisel, mistõttu antakse ka hädaolukorra seaduses PPA-le ülesanne osaleda varjumise läbiviimisel. Ülesande täitmiseks antakse PPA-le lõikega 5 ka erimeetmete kohaldamise õigus.

Lõikega 5 antakse Päästeametile ja PPA-le õigus kohaldada varjumise läbiviimisel KorS-i §-des 30, 32 ja 44–52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid ja vahetut sundi KorS-is sätestatud alusel ja korras. KorS-i §-de 30 ja 32 alusel on muu hulgas ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks või tõrjumiseks, korrarikkumise kõrvaldamiseks või kaitstava isiku või valvatava objekti ohutuse tagamiseks õigus saada vajalikke andmeid ning ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks või tõrjumiseks õigus isik peatada ja teda küsitleda, nõuda dokumendi esitamist ning tuvastada kehtiva isikut tõendava dokumendi alusel isikusamasust. KorS-i §-de 44–52 alusel on õigus varjumise läbiviimisel kohaldada viibimiskeeldu, sõiduki peatamist,

isiku kinnipidamist, turvakontrolli, isiku ja vallasasja läbivaatust, valdusesse sisenemist ja selle läbivaatust ning vallasasja hoiulevõtmist ning selle müümist ja hävitamist. KorS-i § 44 kohast viibimiskeeldu võib kohaldada üle 12 tunni Päästeameti peadirektori loal, näiteks selleks, et keelata saastunud alal varisemisohtlikes ehitistes viibimine.

Lõikega 6 antakse sisejulgeoleku tagamise valdkonna eest vastutavale ministrile volitus kehtestada määrusega nõuded varjumiskohale ja varjumise korraldusele. Asjaomase ministri volitamine on otstarbekas, sest nõuete koostamise pädevus on eeskätt Päästeametis, kes vastutab eelnõu kohaselt nii varjumise korralduse eest kui ka teeb päästeseaduse § 5 lõike 1 punkti 1 kohaselt päästetööd ja korraldab hädaolukorra seaduse § 16 lõike 3 kohaselt ulatuslikku evakuatsiooni. Kui kehtestada nõuded ministri määrusega, on neid võimalik paindlikult vajadusel muuta või täiendada sõltuvalt muutunud ehitustehnoloogiast, ohupildist või ühiskondliku kaitse eesmärkidest. Ministri määrusega on samas valdkonnas kehtestatud ka muid nõudeid, näiteks ehitise tuleohutusnõuded, nõuded tuleohutuse enesekontrollile ja tuleohutusaruandele, tuleohutusaruande koostamise kohustuslikkuse kriteeriumid, tuleohutusülevaatusse toimingud ja erisused ning tuleohutusülevaatusse akti sisu ja teabevahetuse kord.

Eelnõu § 2 kohaselt muudetakse ehitusseadustikku (edaspidi *EhS*).

Punktiga 1 täiendatakse EhS-i § 11 lõiget 2 punktiga 12 varjumise kohta. EhS-i § 11 lõikes 2 on loetletud, mida ehitisele esitatavad nõuded asjakohasel juhul hõlmavad. Kuigi loetelus on hetkel muu hulgas mehaaniline vastupidavus ja stabiilsus ning tuleohutus, mida võib tõlgendada viisil, mis katab ka varjumise, on siiski tarvilik lisada varjumine õigusselguse huvides loetelusse eraldi. Kuna EhS-i § 11 lõige 2 määrab ära ka § 11 lõikes 4 sätestatud volitusnormi piirid, tuleks lõikes 2 sätestatud ehitisele esitatavaid nõudeid tõlgendada pigem kitsalt, et ei tekiks olukorda, kus ministri määrusega mitte ei täpsustata lõiget 2, vaid kehtestatakse lisapiiranguid.

EhS-i § 11 lõige 2 vastab määruse (EL) nr 305/2011⁹ I lisale. Seega tuleks lõikes 2 sätestatud nõuete sisustamisel ja tõlgendamisel vaadata ka määruse (EL) nr 305/2011 I lisas toodud nõuete kirjeldust. Näiteks on kasutamise ohutuse ja juurdepääsu kohta, mis on nimetatud ka EhS-i § 11 lõike 2 punktis 4, märgitud, et ehitise peab olema projekteeritud ja ehitatud nii, et selle kasutamisel ja käitamisel ei esineks lubamatuid õnnetusriske või kahjustusi, nagu libisemine, kukkumine, kokkupõrge, põletus, elektrilööki, plahvatusest põhjustatud vigastus ja sisselõikamine. Eelkõige peab ehitise olema projekteeritud ja ehitatud nii, et on võetud arvesse, kuidas pääsevad sellele juurde ja kasutavad seda puudega isikud.

Seega lähtuvad kõik EhS-i § 11 lõikes 2 ja määruse (EL) nr 305/2011 I lisas sätestatud nõuded mingil viisil vajadusest kõrvaldada või vähendada ehitisest ja selle kasutamisest lähtuvaid ohte ning luua tingimused, mis võimaldavad kasutada ehitist ettenähtud otstarbel. Nõuded varjumiskohale on pigem eraldi, mistõttu on neid keeruline EhS-i § 11 lõike 2 punkti 4 tõlgendades tuletada.

Arvestades, et ehitise peab vastama selle kasutamise nõuetele kogu oma kasutusea vältel, mis on üldjuhul vähemalt mitukümmend aastat, ja et nõuded ehitisele võivad muutuda, on võimalik

---

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2011. aasta määrus (EL) nr 305/2011, millega sätestatakse ehitustoodete ühtlustatud turustustingimused ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 89/106/EMÜ. – [ELT L 88, 04.04.2011, lk 5–43](#).

kehtestada nõuded varjumiskohale EhS-i § 11 lõikes 2 ja täpsustada varjumiskoha tehnilisi nõudeid ministri määruses.

Punktiga 2 täiendatakse EhS-i § 130 lõiget 10 nõudega teostada riiklikku järelevalvet varjumiskohale esitatavate nõuete üle. EhS-i § 130 lõike 10 kohaselt teostab Päästeamet riiklikku järelevalvet ehitise tuleohutusnõuete täitmise üle. Täiendus tuleneb hädaolukorra seaduse muudatusest, millega määratakse Päästeametile ülesanne korraldada varjumiseks valmistumist ja tagada avalike varjumiskohtade toimimine. Et ülesannet oleks võimalik täita, on tarvilik anda Päästeametile õigus lisaks ehitise tuleohutusnõuetele teostada riiklikku järelevalvet ka varjumiskohale esitatavate nõuete täitmise üle.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga võetakse kasutusele terminid *varjumine*, *avalik varjumiskoht* ja *mitteavalik varjumiskoht*. Terminite vajalikkust ja sisu on tutvustatud seletuskirja punktis 3.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole Euroopa Liidu õigusega otsest puutumust.

6. Seaduse mõjud

Mõju sihtrühm nr 1: Eesti elanikud

Mõju valdkond: mõju siseturvalisusele

Mõju kirjeldus: kasvab elu ja tervise kaitstus, kuid võrd rajatakse nii avalikke kui ka mitteavalikke varjumiskohti, mis aitavad üle elada ohuolukordi ja rünnakuid.

Järeldus mõju olulisuse kohta: sihtrühm on suur ja pikas plaanis on mõju oluline, kuid see avaldub harva. Puudub oluline ebasoovitava mõju kaasnemise risk. Muudatus mõjutab elanikke valdavalt positiivselt: kasvavad tervikuna julgeoleku- ja hädaolukorraks valmisoleku tase ja teadlikkus. Koostöös ohuteavitussüsteemi arendamise ja evakuatsiooni ettevalmistamisega aitab muudatus oluliselt suurendada elanikkonnakaitset.

Mõju sihtrühm nr 2: ehitus- ja kinnisvarasektor

Mõju valdkond: majanduslik mõju

Mõju kirjeldus: ehitus- ja kinnisvarasektoris võib muudatus tuua kaasa ehituse ja kinnisvara hinna mõningase kasvu. Projekteerimisel ja ehitamisel tuleb arvestada lisanõuetega. Olemasolevate ehitiste puhul arvestatakse õiguskindluse põhimõttega: varjumiskohale esitatavaid nõudeid rakendatakse ehitise rekonstrueerimise korral. Uusehitiste puhul arvestatakse mõistliku rakendamistähtajaga.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju on pigem väheoluline.

Mõju sihtrühm nr 3: Siseministeerium, Päästeamet ja PPA

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste töökorraldusele

Mõju kirjeldus: Päästeametis tuleb tagada personal, et töötada välja varjumiskohale esitatavad nõuded, valmistada ette varjumise korraldus ja teostada riiklikku järelevalvet. Järelevalve eeldab alaliselt rahastatud ametikohti. Riik peab oma ehitiste rajamisel samuti arvestama varjumiskohale esitatavate nõuete ja nendest tulenevate võimalike lisakuludega.

Järeldus mõju olulisuse kohta: mõju on pigem väheoluline.

Mõju hinnatakse täpsemalt ministri määruse seletuskirjas, sest ministri määruses määratakse nõuete täpsem kohaldamisala, näiteks ehitise asukoht, pindala ja kasutusotstarve, ning mõistlik üleminekuajag nõuete rakendamiseks. Ministri määruse ettevalmistamisse kaasatakse seotud pooled.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Päästeametis tuleb tagada personal, et töötada välja varjumiskohale esitatavad nõuded, valmistada ette varjumise korraldus ja teostada riiklikku järelevalvet. Järelevalve eeldab alaliselt rahastatud ametikohti. Riik peab oma ehitiste rajamisel samuti arvestama nõuetega varjumiskohale ja nendest tulenevate võimalike lisakuludega.

Sõltuvalt rahaliste vahendite olemasolust ja ühiskondliku kaitse eesmärkidest on võimalik toetada varjumiskohtade rajamist toetusmeetmetega, näiteks toetused korteriühistutele ja KOV-idele elamute renoveerimiseks, mille käigus rajatakse ka varjumiskoht, või toetused teatud piirkondades täiendavate varjumiskohtade rajamiseks.

KOV-idele muudatus otseseid kulusid kaasa ei too. KOV-idele tekivad kulud samamoodi nagu teistele ehitise omanikele, kellele kehtestatakse kohustus järgida varjumiskohale esitatavaid nõudeid uusehitiste ehitamisel ja olemasolevate ehitiste renoveerimisel.

8. Rakendusaktid

Eelnõu rakendamiseks kehtestatakse uus siseministri määrus „Nõuded varjumiskohale ja varjumise korraldusele“. Määrus kehtestatakse eelnõu § 1 lõike 5 ja EHS-i § 11 lõike 4 alusel. Määruse kavand on seletuskirja lisas.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras, sest eelnõuga kavandatud muudatused ei nõua üleminekuajaga. Päästeamet *de facto* juba korraldab varjumist, mistõttu puudub vajadus näha ette pikem jõustumisaeg, sest uusi ülesandeid ei lisandu.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks ministeeriumidele ja Riigikantseleile ning arvamuse avaldamiseks Päästeametile, PPA-le, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Õiguskantsleri Kantseleile, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Päästeliidule, Sisekaitseakadeemiale, Eesti Puuetega Inimeste Kojale, Eesti Arhitektide Liidule, Eesti Ehitusettevõtjate Liidule, Eesti Kinnisvarafirmade Liidule, Eesti Turvaettevõtete Liidule, Eesti Omanike Keskliidule, Eesti Korteriühistute Liidule ja Eesti Kinnisvara Korrashoiu Liidule.

Algatab Vabariigi Valitsus 2023